

TÜRÜK
Uluslararası Dil, Edebiyat
ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
2016 Yıl:4, Sayı:7
Sayfa:118-126

ISSN: 2147-8872

GÜNEY KAFKASYA'DA VE AZERBAJCAN'DAKİ YAZILI VE SÖZLÜ KAYNAKLARDA ÂŞIK ŞENLİK

Naile Asker*

ÖZET

Türk halk edebiyatının üstat âşıklarından biri de Âşık Şenlik'tir. Hayatı, siyasi gerginlik, savaş ve istilanın en kızgın dönemlerine rastlamaktadır. Yaşadığı bölgenin Rus işgalinde olması nedeniyle, ünü Rus yönetiminde olan geniş coğrafyaya yayılmıştır. Âşık Şenlik'in sanatı Güney Kafkasya bölgesinde hem sazın sözün yardımıyla, hem de yazılı kaynaklar yoluyla yaygınlaşmıştır.

Azerbaycan'da Âşık Şenlik ismi 1990'lara kadar bazı antoloji ve dergilerde kısaca geçse de, ilk sistematik ve geniş bilimsel araştırma 1992'de Dr. Qeşem Veliyev tarafından ortaya konulmuştur.

Anahtar kelimeler: Âşık Şenlik, Ağbaba-Çıldır âşık muhiti, âşık geleneği, Azerbaycan, folklor, yazılı kaynaklar

ASHUG SHENLIK IS IN SOUTH CAUCASUS AND AZERBAIJAN ORAL AND WRITTEN SOURCES

ABSTRACT

Ashug Shenlik was one of the important ashugs in Turkish folk literature. His life coincides with the boiling period of political tension, war, invasion. Due to the Russian occupation of inhabited region his reputation has spread over a wide geographical area where are in the management of the Russian. The art of ashug Shenlik widespread with the help of saz and written sources in the Caucasus region.

We come across to the name of ashug Shenlik only in some anthologies and journals until 1990, but the first systematic and extensive scientific research has been revealed by Dr. Gasham Veliyev in 1992.

• Doç. Dr., Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Folklor Enstitüsü, Öğretim Üyesi,
qaracantali@live.com

Key words: Ashug Shenlik, Aghbaba-Childir ashug environment, ashug tradition, Azerbaijan, folklore, written sources

Giriş

Âşık Şenlik, Kuzeydoğu Anadolu – Batı Kafkasya bölgesinin en ünlü âşıklarından biri, belki de birincisidir. Yaşadığı 19. yüzyılın 2. yarısı ve 20. yüzyılın başlangıcı bölgede en korkunç siyasi olayların cereyan ettiği dönemdir. 1828-1829 Osmanlı-Rus savaşında toprak kaybı, büyük göçler sonucunda Türk nüfusun bölgede azalması, 1877-1878 Osmanlı-Rus harbi sırasında Osmanlı Devleti'nin yenilgiye uğramasında büyük bir etken olmuştur. Tarihi belgelerde 93 Harbi olarak geçen bu savaş sonucu Rus istilasını Kafkasya'da siyasi haritaları değiştirmiştir.

Âşık Şenlik genç bir âşık olarak harp sırasında halkın içinde bulunduğu ağır durumu, Türk askerlerinin kahramanlıkları hakkında onlarca eser yazmıştır; meclislerde, düğün ve derneklerde sazıyla okuyarak geniş kitlelere mal olmuştur. Âşık Şenlik'in yazdığı ve çoğaltılarak harp meydanlarında askerlere dağıtılan meşhur "93 Koçaklaması" (Aslan 1993: 8) uzun zaman dillere destan olmuştur. Rusların bölgeye hâkim olmasından sonra da Âşık Şenlik siyasi ve millî ruhu yansıtan şiirlerini söylemeye devam ederek Çıldır, Ağbaba, Şöreyel bölgelerine en çok Diyarbakır, Van, Muş vilayetlerinden gelen Ermenilerin kurdukları "Canfida" silahlı çetesine karşı sazıyla mücadele etmiştir. Rusların desteklediği bu terör örgütüne karşı Türk fedailerini de canlarını ve mallarını korumak için "Canbizar" adlı gizli bir örgüt kurmuşlardır. Bu örgütü destekleyenlerden biri de Âşık Şenlik'tir. O, merkezi Gümrü'de olan "Canfida" örgütünün lideri Vağarşak Ağa'ya şiirle bir tehdit mektubu göndermiş ve "Canfidabaşına Tehdit" (Aslan 1993: 152-153) isimli bu şiir çoğaltılarak ezberlenmiştir.

Âşık Şenlik'in halk tarafından çok sevilmesinin ve bütün Kafkasya'da üne kavuşmasının sebebi birbirinden güzel sanat eserleri yaratmasının yanı sıra her zaman mazlumun yanında yer alması, yurtseverliği ve milliyetçiliğiyle de ilgilidir.

Kendisinden sonra büyük bir miras bırakmış olan Âşık Şenlik, Kafkaslarda ve Azerbaycan'da bütün devirlerde, Sovyetlerin en katı döneminde bile araştırılmış ve sevilmiştir. Sanat geleneğiyle birbirine bağlı olan âşıkların repertuarında onun şiirleri ve havaları bulunmuş, meclislerde söylenmiştir. Azerbaycan bağımsızlığını kazandıktan sonra Âşık Şenlik daha geniş şekilde araştırılmaya başlanmıştır.

Âşık Şenlik Âşıkların Dilinde

Âşık Şenlik çok büyük bir coğrafyaya hitap edip düğün dernek için davetler almıştır. Çıldır'a komşu Ağbaba, Ahıska, Ardahan köylerine, Borçalı'nın en uç noktalarına, Kars, Gümrü civarına, Şöreyel, Pembek, İrevan, Ahılkelek bölgelerine ve hatta bazı bilgilere göre Gencebasar bölgesine sayısız seferler etmiş, düğünlere, şenliklere katılmıştır.

Âşık Şenlik daha hayattayken sözleri ve havaları âşıklar tarafından icra edilmiş, tasnif ettiği hikâyeler düğün ve derneklerde anlatılmıştır. Bundan başka, okuduğu türküler, çıktığı seferler hakkında hikâyeler oluşmuş, zamanla yaygınlaşmıştır. Âşıklarla atışması, bu atışmalardaki başarıları efsane olmuş, âşıklar tarafından anlatılarak kalıplaştırılmış ve hafızalara kazınmıştır.

Âşık Şenlik, döneminin ünlü şair ve âşıklarıyla sıkı dostluklar kurmuştur. Çıldır-Ağbaba bölgesinin halk şairlerinden Çorlu Mehmed onun yakın dostlarından biridir. Âşık Şenlik'ten yaklaşık 25 yaş büyük olan Çorlu Mehmed herkese Âşık Şenlik'in çırağı olduğunu söylemiş. Çorlu Mehmed saz çalmamasına rağmen bu sanatın bütün inceliklerine derinden vakıf biridir. Onun bazen saza eşlik ederek güzel sesle okuduğu da olmuştur (Asker 2012: 93-94). Çorlu Mehmed, Âşık Şenlik'in ölümüne yazdığı ağıt-divanîde dostunun acılı ölümüne ağlamıştır:

Gelen geder bu dünyadan, galan olmur, kam alan az,

Şöreyel, Çıldır, Ağbaba gan ağlar, galdı Şenlik'siz.

Dağlar yetim, eller yaşlı, mateme batıbdır nece,

Gem leşkeri hücum edib, gelbleri aldı Şenlik'siz.

...Mehmed'in nale çekdi, arana, hem dağa döndü,

Eyildi geddi eyildi, yay kimi... yumağa döndü,

Gördü bir Nesip'le galıb, sola döndü, sağa döndü,

Çorlu yanığı okudu, Nesip saz çaldı, Şenlik'siz (Çorlu 2013: 31).

Âşık Şenlik'in Borçalı âşık muhiti ile bağları inkâr edilemez. Onun Borçalı'ya seferleri ve burada cereyan etmiş olaylar hakkında çeşitli hikâyeler ve rivayetler anlatılmaktadır (Makas 1999: 303-319; Memmedov-Memmedova 2012: 49-68). Âşık Şenlik'in Borçalı'yla, Tiflis'le ilgili şiirleri olduğu, Fahrallı'lı ünlü halk şairi Nebi'yle atıştığı, Borçalı bölgesinin ünlü âşık ve sanatçılarıyla görüştüğü bilinmektedir.

“O Borçalı'yı her zaman kendisine yakın bilmiş, dostluk kurduğu Samed Ağa, Kör İsmayıl, Âşık Gurban, Âşık Hesên, Şair Nebi ve başkalarından her zaman saygıyla bahsetmiştir” (Veliyev 2012: 24). Şair Nebi, Âşık Şenlik'in âni ölümünden çok etkilenmiş ve bunun üzerine duygularını şiirle dile getirmiştir:

Bir çırag yandırdın Çıldır elinde,

Ne garanlıg ettin cahanı, Şenlik.

İskender bac aldı derin deryadan,
Başa dek varmadı dünyanı, Şenlik.

...Şair Nebi nâme yazdı serinden,
Tebim yohdu söz demeye derinden.
Gani Mevlâm bağışlasın gehrinden,
Sana gismet etsin cihanı, Şenlik (Makas 1999: 318).

Âşık Şenlik mensubu olduğu âşık muhiti çerçevesinde onlarca çirak yetiştirmiştir. Ağbaba yöresindeki ünlü çiraklarından biri Âşık Nesip olmuştur. Âşık Nesip üstadının ölümüne kadar onunla irtibatını kesmemiş, düğün ve derneklere beraber katıldıkları da olmuştur. Onların birbirine karşı hissettiği derin sevgi ve manevi yakınlık, baba-oğul gibi yakınlaşmalarına vesile olmuştur. Üstadının ölümünden uzun zaman geçse de Âşık Nesip onu asla unutmamış, ne zaman Âşık Şenlik'in adı geçse, ne zaman onunla alakalı yerlere gitse hüzünlenmiş, ağlamıştır:

Bir vaht bu yerlerden geçib gedibdi,
Gezir ağızlarda sözü Şenlik'in.
Tebli adamların sinesindedir
Çeşmesi, bulağı, gözü Şenlik'in.

...Günden, güzarandan sınır üreyim,
Ay Nesip, ustadı anır üreyim.
Hesretten od tutup yanır üreyim,
Yaloyu, ataşı, közü Şenlik'in (Aşık Nesib 2004).

Âşık Nesip hayatının sonuna kadar üstadına manevi borcunu unutmamış, bazı şiirlerinin mühürbendinde (tapşırmasında) öz mahlasını söylerken üstadı Âşık Şenlik'in adını da belirtmiş, onu büyük saygı ve özlem duyguları ile yâd etmiştir:

...Ne Çorlu * var, ne de ustam,
Derd elinden daha matam.

* Çorlu Mehmed kastediliyor.

...Tanrının guluyam, Nesip'tir adım,

Çıldır'lı Şenlik'tir benim ustadım (Asker 2008: 8-9).

Yazılı Kaynaklarda Âşık Şenlik

Temmuz 1926'da Tiflis'te Azerbaycan Türkçesiyle yayımlanmaya başlayan aylık edebiyat ve sosyal hayat konulu "Dan Yıldızı" dergisi sayfalarında zaman zaman Âşık Şenlik'in şiirlerine de yer vermektedir.

Âşık Şenlik'in adına yazılı kaynaklarda ilk defa bu derginin 1928 yılı 4-5. sayısında rastlanmaktadır. "El Edebiyatı Nümuneleri (Halk Edebiyatı Numuneleri)" adlı bu yazıda M. Şemsilcedid, Âşık Şenlik'in Borçalı seferleri ile ilgili olan "Korukçular, siz Allah'ı seversiz" ve "Hesretin çektiğim Tiflis şehrinin" adlı şiirlerini yayınlamıştır (Şemsilcedid 1928: 36-55). Ama maalesef, şiirler tam olarak yayınlanmamış, bazı bendler eksik olarak verilmiştir. M. Şemsilcedid bu çalışmalarını devam ettirmiş ve yine "Dan Yıldızı" dergisinin 1929 yılı 4. sayısında "Halg Şairleri" adı altında Âşık Şenlik'in iki şiirini vermiştir (Şemsilcedid 1928: 24-26).

Bundan sonra uzun bir süre yazılı kaynaklarda Âşık Şenlik adına rastlanmaz. Bakü'de yayınlanan "Edebiyyat" gazetesinde 1944'de Letif Şah hikâyesini tahlil eden bir makale yayınlanmıştır. E. Ahundov'un imzasıyla gazetenin 24 Nisan 1944 sayısında basılmış "Letif Şah Destanı'nda Vatan Sevgisi" adlı makalede (Axundov 1944) "Letif Şah" hikâyesinin Azerbaycan varyantı anlatılmıştır. Yazar, dikkati Letif Şahın memleket ve vatan sevgisine yönlendirmiştir. Bu yazıda "Letif Şah" hikâyesini tasnif etmiş olan Âşık Şenlik'in adı bir kere bile geçmemiş, hikâyeden anonim halk hikâyesi olarak bahsedilmiştir.

Yine 1972'ye kadar, yaklaşık 30 yıla yakın bir dönemde Âşık Şenlik adı hiç bir kaynakta geçmemiş, halk edebiyatı, âşık şiiri, âşık musikisi hakkında basılmış hiçbir kitapta veya edebiyat dergisinde bu isim zikredilmemiştir. Prof. Dr. H. Araslı'nın "Hemişeyaşar Senetkar (Her Zaman Yaşayacak Sanatkâr)" (Araslı 1972: 16-19) adlı makalesi "Azerbaycan" dergisinin 1972 yılı 5. sayısında yayınlanmıştır. Bu makale Âşık Alesker'in sanatına hasredilmiştir. Yazar Âşık Alesker'in büyük bir coğrafyada tanınması ve sevilmesinden bahsederken N. Birdoğan'ın sözlerine atıfta bulunmuştur, 'Bugün Kars, Erzurum bölgesinde Âşık Alesker sevgisi yalnız Âşık Şenlik'le kıyaslanabilir' demiştir. Makalede Âşık Şenlik ismi sadece bir kıyaslama için geçse de, fikrimizce, o dönemde bu bile sevindirici bir durumdur. Sanki bu makaleyle yazar Âşık Şenlik üzerindeki gizli sansürü kaldırmış ve Âşık Şenlik'in sanatının büyüklüğüne dikkati çekmiştir. Bundan sonra süreli yayınlarda ve antolojilerde zaman zaman Âşık Şenlik hakkında yazılar yayınlanmaya ve şiirlerinden örnekler verilmeye başlanmıştır.

"Edebiyyat ve İncesenet" gazetesinin 1976 yılı 18 Aralık sayısında "Âşık Şenlik" adlı makalede folklorcu âlim P. Mahmudov Âşık Şenlik'in hayatı ve sanatı hakkında geniş bilgi

vermiş, ayrıca onun yaşadığı bölge ve bölgenin o dönemki siyasi durumundan genel olarak bahsetmiştir. Yazar makalesinde Âşık Şenlik mirasının hem Azerbaycan, hem de Türkiye için önemli olduğunu ve araştırılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu makale, burada Âşık Şenlik'in doğum yeri ve doğum tarihinin ilk defa doğru olarak belirtilmesi bakımından ayrıca önemlidir. "Yapılan araştırmalar bir olguyu onaylar ki, Âşık Şenlik 1850 yılında Gümrü şehrine yakın olan Suhara köyünde doğmuştur" (Mahmudov 1976). Yazar, Âşık Şenlik'in üstatları hakkında da bilgi vererek, onun Âşık Nuri'den saz dersleri aldığını göstermiştir. O, Âşık Nuri'den bahsederken onun Çürük Gemerli köyünden olduğunu bildirir (Âşık Nuri Ahıska'nın Lebis köyündendir). P. Mahmudov Âşık Şenlik'in Borçalı'yla sanat ilişkilerinden, Şair Nebi'yle dostluğundan bahsederek, Âşık Şenlik'in kökeninin de bu bölge olduğunu kaydeder. Makalenin sonunda Âşık Şenlik'in iki şiiri: "Calasan da" ve "Dedim-dedi" yer alır.

"Gelimli-Gedimli Dünya" şiir antolojisinde (1979) Âşık Şenlik'in "Kalmaz" redifli koşması verilmiştir (Gelimli-gedimli dünya 1983: 91).

Tiflis'te basılan "Sovet Gürcistanı" gazetesinin 1 Şubat 1979 tarihli sayısında Âşık Şenlik'in Gürcistan - Borçalı seferleriyle ilgili oluşmuş âşık rivayetlerinden bahsedilmektedir (Sultanov 1979).

"Edebiyyat ve İncesenet" gazetesi 24 Ağustos 1979 tarihli sayısında "Şiir Kimindir?" adlı makale (Veliyev 1979) yayınlanmıştır. Bu makale o dönem için ender olmasıyla dikkati çeker. Makalede Âşık Alesker'le ilgili Türkiye'de yapılmış araştırmalardaki yanlışlardan bahsedilir. Makalede yazar, "Ola" redifli şiirden bahsederek "Sefil" mahlasıyla yazılan bu şiirin Âşık Şenlik'e ait olduğu kanaatine varmaktadır. O dönem için Âşık Şenlik'in adının bir makalede geçmesi ve hakkında az olsa dahi bilgi verilmesi haricinde, makalenin bilimsel bir yönü yoktur. Âşık Şenlik şiirlerinde "Sefil" mahlasını hiç bir zaman isim olarak kullanmamıştır. Bazı şiirlerinde "Sefil Şenlik" şeklinde sıfat olarak kullanmıştır. Bu şiirin Âşık Şenlik'le ilgisi yoktur.

1980'de basılmış "Türk Şiirinden Seçmeler" isimli antolojide büyük Türk âşıkları ve şairleri Yunus Emre, Karacaoğlan, Dadaloğlu, Âşık Veysel ve diğerlerinin yanı sıra Âşık Şenlik'ten de bahsedilmiştir. Âşık Şenlik hakkında kısa bilgi verilmiş, doğup yaşadığı bölge, mensup olduğu âşık mektebi, işlediği konulardan, çağdaşlarından bahsedilmiştir. Kitapta Âşık Şenlik'in beş şiiri ve Şair Nebi'yle bir atışması, "Çeker" redifli koşması (Sevda siteminden cismim sed pare), "Calasan da" (Geçen güne gün çatar mı), "İhtiyarlık" (Bu dünyanın sefasını sürmemiş), "Gederem" (Mevlâyı seversen gonak et meni), "Kartal" (Ne bahırsan melul melul yüzüme) şiirleri verilmiştir (Türk Halg Şeirinden Seçmeler 1980: 93-95).

1985'de basılan "Ezurum'un Gediğine Varanda" kitabı Memmed Aslan'ın Türkiye gezisini anlatan gezi-hatıra kitabıdır. Kitabın bir bölümü de Karsla, burada karşılaştığı âşıklar, onların yaşamı, sanatı ile ilgilidir. Kars'ta tüm âşıkların dilinden Âşık Şenlik adını duyan müellif şöyle yazmaktadır: "...Gözlemediğim bir durumu söylemek isterim: burada, düğün-dernekte devran eden âşık eğer kendinden okumuyorsa, mutlaka Âşık Şenlik'ten okuyor demektir." (Aslan 1987: 230).

Prof. Dr. Kamil Veliyev “Elin Yaddaşı, Dilin Yaddaşı” kitabında da Âşık Şenlik ve onun çırakları hakkında yaptığı araştırmalara yer vermiş, onu mensup olduğu bölgenin büyük âşığı olarak nitelendirmiştir: “...Onun (Âşık Şenlik’in) sanatı Azerbaycan âşık geleneğinde derin izler bırakmıştır. Âşık Şenlik’in hayatı ve sanatı Kars, Ahıska, Ağbaba, Borçalı bölgelerinde yaşayan Azerbaycan boyları, onun yaşamı, mutluluğu, sevinci ile ilgilidir” (Veliyev 1988: 264). Kitapta Âşık Şenlik’in şiirlerinden örnekler de verilmiştir.

A. Hacıyev’in “Gel Dönelim O Yerlere, Arkadaş” adlı makalesinde (Hacıyev 1989: 63-71) Ahıska, Ahılkelek Türklerinin 1944’de Sovyet yönetimi tarafından vatanlarından sürgün edilmesinden bahsederken, halkın severek dinlediği, hafızalarda yaşattığı âşıklar sırasında Âşık Şenlik adına da rastlıyoruz.

1993’de basılmış “Türkün 101 Şairi” adlı antolojide Türk şairlerin şiirlerinden örnekler, haklarında kısa bilgiler verilmiştir. Ünlü Türk âşıklarına da sayfalarında yer ayrılan kitapta Âşık Şenlik’in hakkında kısa bilgi verilmiş ve âşığın iki şiiri verilmiştir (Türkün 101 şairi. Türk şairlerinin şiirleri 1990: 45-46).

1928’den günümüze kadar geçen süreci analiz ederek bu sonuca varmak mümkündür: Azerbaycan’da 1990’lara kadar Âşık Şenlik üzerine geniş araştırmalar yapılmamasına rağmen, bugün bu araştırmalar yoğunluk kazanmıştır. Azerbaycan’da Âşık Şenlik üzerine yapılan ilk sistematik çalışmalar Dr. Geşem Veliyev’e aittir. O, araştırmalarının neticesini “Âşık Şenlik’in Hayatı, Muhiti ve Poetik Sanatı” adlı doktora tezinde toplamıştır. Tezde Âşık Şenlik’in hayatı, muhiti, şiirleri ve hikâyecilik yönleri ele alınmıştır.

G. Veliyev’in 1992’de tamamladığı doktora tezi 2012’de kitap şeklinde basılmıştır. “Çıldırli Âşık Şenlik” isimli (Azerbaycan Türkçesiyle) bu monografi Azerbaycan’da Şenlik üzerine yazılmış ilk kitaptır.

“Âşık Şenlik’in Hayatı, Muhiti ve Poetik Sanatı” adlı bu doktora tezi giriş, üç bölüm, sonuç ve bibliyografyadan oluşmaktadır.

Giriş kısmında Türk âşık geleneği ve âşık muhitleri hakkında, Âşık Şenlik’in bu gelenekteki yeri üzerine bir değerlendirme yapılmış, aynı zamanda Türk edebiyatında ve Azerbaycan’da Âşık Şenlik hakkında yapılan araştırmalara yer verilmiş, Âşık Şenlik’in hem Azerbaycan, hem Türkiye âşık edebiyatına katkıları, bu konunun önemi ve yeri meselesine değinilmiştir.

Tezin birinci bölümünde Âşık Şenlik’in hayatı, yaşadığı dönem, o dönemdeki siyasi durum anlatılmıştır. O devirdeki Rus işgalinin sosyo-kültürel hayata, âşık muhitine etkisi tahlil edilmiştir. Aynı zamanda Âşık Şenlik’in hem Türkiye’de, hem Azerbaycan’da araştırılması tarihine göz atılmıştır.

İkinci bölümde, Âşık Şenlik’in şiirleri ve hikâyeleri alt başlıklar şeklinde incelenmiştir. Şiirler konusuna göre dört genel kısma ayrılarak ele alınmıştır: aşk konusu, doğa güzellikleri,

sosyal-siyasi motifler, nasihat-didaktik motifler. Bu bölümün son başlığı Âşık Şenlik'in tasnif ettiği hikâyelere ayrılmıştır.

Üçüncü bölümde Âşık Şenlik'in sanatkarlığı incelenmiştir. Bu bölümde Âşık Şenlik'in aksiyonu, şiirlerindeki dil özellikleri, edebî sanatlar, özellikle de teşbih, mübalağa, istiare, tezat, tekrar vs. araştırılmıştır. Âşığın yararlandığı şiir türleri de -tecnis, divâni, koşma, muhammes, Şeki sicilleme, mütezaad vs.- sistemli şekilde araştırılmıştır. Bunlardan başka tezde Âşık Şenlik'in yarattığı havalardan da bahsedilmiştir.

Tezin sonuç kısmında yazarın genel kanaatleri verilmiştir. Yararlanılan kaynaklar bibliyografyada yer almıştır.

Bugün de Azerbaycan'da Âşık Şenlik hakkında araştırmalar devam etmektedir. Son 20 yılda Ağbaba bölgesi âşık geleneği araştırmacıları da Âşık Şenlik hakkında hem derleme şeklinde, hem tetkikat şeklinde birçok bilimsel araştırma yapmışlardır. Ağbaba bölgesinin halk edebiyatını, âşıklık geleneğini araştıranlar arasında Dr. T. Gurbanov, Dr. A. Ağbaba, Dr. B. Aslanov vb.'ni gösterebiliriz. Onlar da zaman zaman Âşık Şenlik'le ilgili araştırmalar yapmış, onun seferleri ve atışmalarıyla ilgili yeni rivayetler derlemişler.

Sonuç

Bugün Âşık Şenlik'in sanatı, muhiti ve devri Azerbaycan folklor araştırmacılığında kısmen öğrenilmiş ve halen sanatseverler ve uzmanlar tarafından öğrenilmeye devam ediliyor. Tüm bunlar Çıldır Şenlik'in ortak Türk âşığı olduğunu ve Türkiye için önemli olduğu kadar Azerbaycan âşık edebiyatında da önemli bir yere sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Onun şiirleri, ölümünün 100. yılında temsil ettiği âşık muhitinin bir kısmı olan Çıldır'da, yakın bölgeler olan Ardahan ve Kars köylerinde halen âşıkların dilinde sözlü edebiyat şeklinde ağızdan ağıza söylenerek yaşamağa devam etmektedir. Büyük bir coğrafyayı kapsayan Kuzey Doğu Anadolu âşık mektebi ve buna bağlı olan Ağbaba-Ahıska-Çıldır âşık muhiti zirvelerinden olan Âşık Şenlik doğal olarak bu topraklarda bilinmiş ve sevilmiştir. Bugün Âşık Şenlik Türkiye'nin ve Azerbaycan'ın siyasi sınırları içerisinde bulunmayan topraklarından Türk nüfusun hafızasında muhacir olduğu topraklara taşınmıştır. Örneğin: Kazakistan'daki Ahıska Türklerinden derlenmiş folklor örneklerinde Âşık Şenlik'in sanatı geniş şekilde yer almaktadır.

Kafkasya'da ve Azerbaycan'da 1990'lara kadar Âşık Şenlik üzerine araştırmalar çok az yapılmıştır. Onun hakkında şiir topluları, antoloji, dergi ve gazetelerde birkaç cümlelik üstü kapalı şekilde bilgi verilmekte ve her zaman aynı bildik şiirleri örnek olarak sunulmaktaydı.

Azerbaycan bağımsızlığını kazandıktan sonra Âşık Şenlik üzerindeki gayri resmi yasak kalkmış ve onun hayatı, sanatı, kişiliği ve 19. yüzyıl âşıklık geleneğindeki yeri hakkında geniş kapsamlı araştırmalar yapılmıştır. Dr. G. Veliyev, Âşık Şenlik üzerine doktora tezi hazırlamış, doktora tezi kitap olarak yayınlanmıştır. Bugün de bu araştırmalar devam etmektedir.

KAYNAKLAR

- Araslı, H. 1972. Hemişeyaşar senetkar. *Azerbaycan dergisi*. Bakı, № 5, s. 16-19.
- Asker, N. 2008. Aşiq Nesibin Ustadları. *Filologiya Meseleleri*. Bakı, № 6, s. 8-9.
- Asker, N. 2012. Akbaba-Cıldır Âşık Geleneği ve Âşık Şenlik. *Uluslararası Âşık Şenlik Sempozyumu* (26-27 Mart), Kars, s. 89-99.
- Aslan, E. 1993. *Çıldırli Âşık Şenlik. Hayatı, Şiirleri ve Hikâyeleri. (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Ankara.
- Aslan, M. 1987. *Erzurumun gediğine varanda*. İşiq, Bakı.
- Axundov E. 1944. "Letif Şah" Dastanında Vetən Sevgisi, *Edebiyyat qezeti*. 24 Nisan.
- Çorlu, Mehemed 2003. *Erş elaya bir yolum var* (Toplayıb tertib edeni: T. Semimi), Adiloğlu, Bakı.
- Gelimli-gedimli dünya* 1983. Genclik, Bakı.
- Hacıyev, A. 1989. Gel dönəlim o yerləre arkadaş. *Ulduz dergisi*, Bakı, № 7, 63-71.
- Aşiq Nesib / İsmayılov H. - Semimi T.* 2004. (Toplayıb tertib edenler). Seda, Bakı.
- Mahmudov, P. 1976. Aşiq Şenlik. *Edebiyyat ve incesenet qezeti*. 11 Aralık.
- Makas, Z. 1999. Âşık Şenlik'in Borçalı Seferi. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. S. 6, s. 303-319.
- Memmedov, Ş.-Memmedova, G. 2012. Âşık Şenlik Şiirleri Gürcistan, Azərbaycan Arşivlerinde. *Uluslararası Âşık Şenlik Sempozyumu* (26-27), Kars, s. 49-68.
- Sultanov, M. 1979. Aşiq Şenliyin (Çıldırli) Borçalı seferi. *Sovet Gürcistanı gazetesi*. Tbilisi, 1 Şubat.
- Şemsilcedid, M. 1928. El Ebebiyyatı Nümunələri. *Dan Yıldızı Dergisi*. Tiflis, № 4-5, s. 36-55.
- Şemsilcedid, M. 1929. Xalq şairləri. *Dan Yıldızı Dergisi*. Tiflis, № 4, s. 24-26.
- Türk Xalq Şeirinden Seçmeler* 1980. Yazıçı, Bakı.
- Türkün 101 şairi. Türk şairlerinin şeirleri*. 1990 (Tertib edeni İ. Türkay). Yazıçı, Bakı.
- Veliyev, H. 1979. Şeir kimindir?. *Edebiyyat ve incesenet qezeti*. 24 Ağustos.
- Veliyev, K. 1988. *Elin yaddaşı, dilin yaddaşı*. Genclik, Bakı.
- Veliyev, Q. 2012. *Çıldırli Aşiq Şenlik*. Azərneşr. Bakı.